

права міноритарія. Це зможе гарантувати зменшення випадків зловживання своїм становищем і рівень ведення бізнесу в Україні значно зросте.

Усова Н.Ю.

студентка,

Науковий керівник: Луц. Д.М.

*кандидат юридичних наук, викладач,
Запорізький національний університет*

ЛІКВІДАЦІЯ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ: АЛГОРИТМ ДІЙ

В умовах реформування правової системи в Україні все більше юридичних осіб з кожним днем припиняють своє існування по різним на те причинам. Саме тому, питання ліквідації юридичних осіб є актуальним. Досліджуваній тематиці приділяли увагу багато науковців, серед яких: О. В. Швець, Я. М. Шевченко, О. В. Дзера, Р. О. Стефанчук та інші.

Ліквідація – це одна з форм припинення юридичної особи. Ліквідація юридичних осіб здійснюється без переходу прав і обов’язків підприємства, що ліквідується, до інших осіб, тобто без правонаступництва. При ліквідації підприємства його права та обов’язки припиняються.

Як зазначав О. В. Швець: «Суть правової природи ліквідації юридичної особи полягає в тому, що права і обов’язки припиняються в результаті правомірних дій – угод, припинення прав може бути однією із форм юридичної відповідальності за вчинене правопорушення, також припинення прав одних суб’єктів може виступати заходом захисту прав і законних інтересів інших осіб» [1].

Відповідно до ст. 110 Цивільного Кодексу України (далі – ЦК України «юридична особа ліквідується:

1) за рішенням її учасників або органу юридичної особи, уповноваженого на це установчими документами, в тому числі у зв’язку із закінченням строку, на який було створено юридичну особу, досягненням мети, для якої її створено, а також в інших випадках, передбачених установчими документами;

2) за рішенням суду про ліквідацію юридичної особи через допущені при її створенні порушення, які не можна усунути, за позовом учасника юридичної особи або відповідного органу державної влади;

3) за рішенням суду про ліквідацію юридичної особи в інших випадках, встановлених законом, – за позовом відповідного органу державної влади» [2]. Тобто, юридична особа може бути ліквідована як у добровільному, так і у примусовому випадку.

Рішення про ліквідацію юридичної особи на підставі аналізу економічних, організаційних та інших факторів приймають учасники або уповноважений на це установчими документами орган. Причини можуть бути різними, наприклад, у зв’язку із закінченням строку, на який було створено

юридичну особу, досягненням мети, для якої її створено, а також в інших випадках, передбачених установчими документами.

Інколи закон зобов'язує юридичну особу розглянути питання про ліквідацію. Так, відповідно до ч. 4 ст. 144 ЦК України, якщо вартість чистих активів товариства з обмеженою відповідальністю стає меншою від визначеного законом мінімального розміру статутного капіталу, товариство підлягає ліквідації. Проте, з 07.06.2011 р. відповідно до змін, передбачених п. 3 Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення процедури започаткування підприємництва» [3], для ТОВ, ТДВ та командитних підприємств не передбачено мінімального розміру статутного капіталу.

У разі прийняття учасниками, судом або іншим органом, відповідно до своєї компетенції (наприклад, це може бути наглядова рада) рішення про ліквідацію юридичної особи вони зобов'язані негайно письмово повідомити про своє рішення орган, що здійснює державну реєстрацію. Перелік документів, які подаються до органу державної реєстрації, містить розділ IV Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» від 15.05.2003р. [4]. Отримавши таке повідомлення, орган державної реєстрації вносить до Єдиного державного реєстру юридичних осіб ті фізичних осіб – підприємців запис про рішення щодо припинення юридичної особи.

Відповідно до ст. 111 ЦК України після прийняття відповідними органами рішення про ліквідацію для позбавлення статусу юридичної особи необхідно здійснити наступні заходи, які є етапами ліквідаційного процесу.

По-перше: утворення органом (особою), який прийняв рішення про ліквідацію про ліквідацію юридичної особи, ліквідаційної комісії. З дня призначення ліквідаційної комісії до неї переходять усі повноваження щодо управління справами юридичної особи, крім тих, які залишаються згідно із законодавством України за учасниками, наприклад, затвердження ліквідаційного балансу. Слід зауважити, що ліквідаційна комісія не має статусу юридичної особи, а підприємство, що ліквідується, в період її роботи статусу юридичної особи не втрачає. Отже, дієздатність юридичної особи здійснюється через ліквідаційну комісію.

По-друге: встановлення порядку і строків ліквідації юридичної особи. Їх встановлює орган, що прийняв рішення про ліквідацію. Встановлюється також строк для задоволення претензій кредиторів. Але, він за законом не може бути меншим двох місяців з моменту оголошення про ліквідацію. Слід також зазначити, що порядок ліквідації має бути передбачено установчими документами юридичної особи.

По-третє: виконання ліквідаційною комісією своїх обов'язків: повідомлення про ліквідацію юридичної особи у пресі, про порядок і строки ліквідації; вжиття необхідних заходів для стягнення дебіторської заборгованості, виявлення кредиторів та претензій.

По-четверте: здійснення ліквідаційною комісією згідно із встановленим законодавством порядком інвентаризації і оцінки майна юридичної особи реалізації майна, розрахунків з кредиторами і членами трудового колективу,

складання ліквідаційного балансу і подання його органу, який призначив ліквідаційну комісію, або власнику.

При ліквідації підприємства обов'язковим є проведення інвентаризації. Це передбачено абзацом 2, пункту 7 розділу I «Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань» затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. [5]. Під інвентаризацією слід розуміти певну послідовність практичних дій із документального підтвердження наявності, стану та оцінки майна й зобов'язань підприємства.

Ліквідаційна комісія після закінчення строку для пред'явлення вимог кредиторами складає проміжний ліквідаційний баланс, який містить відомості про склад майна юридичної особи, що ліквідується, перелік пред'явлених кредиторами вимог, а також про результати їх розгляду. Майнові претензії кредиторів юридичної особи, що ліквідується, задовольняються з її майна. Вимоги кредиторів, які не визнані ліквідаційною комісією, якщо кредитор не звертався до суду з позовом, а також вимоги, у задоволенні яких за рішенням суду кредиторів відмовлено, вважаються погашеними.

Після завершення розрахунків з кредиторами ліквідаційна комісія складає ліквідаційний баланс, що затверджується учасниками юридичної особи або органом, який прийняв рішення про ліквідацію юридичної особи, а майно юридичної особи, що залишило після задоволення вимог кредиторів, передається її учасникам, якщо інше не встановлено установчими документами юридичної особи або законом.

По-п'яте: внесення відповідного запису до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців про державну реєстрацію припинення юридичної особи, що є останнім етапом ліквідаційного процесу.

Підсумовуючи, можна сказати, що ліквідація юридичної особи – не простий процес. Для того, щоб успішно його провести потрібно знати всі тонкощі чинного законодавства і виконувати всі дії, зазначені у відповідних нормативно-правових актах у чітко встановлені строки.

Список використаних джерел:

1. Швець О. В. Правова природа процедури ліквідації юридичної особи / Швець О.В. // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету, 2014.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003р. // Електронний ресурс – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/435-15
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення процедур припинення юридичних осіб та підприємницької діяльності фізичних осіб-підприємців за їх рішенням Закон України від 19.05.2011 р. // Електронний ресурс – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/3384-17
4. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців Закон України від 15.05.2003 р. // Електронний ресурс – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15
5. Положення про порядок інвентаризацію активів та зобов'язань, що затверджено Наказом Міністерства економіки України, Міністерства статистики України, Антимонопольного комітету України від 2 вересня 2014 року // Електронний ресурс – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>
6. Цивільне право України. Загальна частина : підручник / В.Г. Фазикош, С.Б. Булеца, Р.Б. Олійник та ін.; За ред. В.Г. Фазикоша, С.Б. Булеци. – К. : Знання, 2010.

7. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар / За ред. розробників проекту Цивільного кодексу України. – К. : Істина. – 928 с. / сайт «uristinfo.net» // Електронний ресурс – Режим доступу: <http://uristinfo.net/2010-12-27-04-58-59/76-komentar-tsilvilnij-kodeks-ukrayini.html>

Фомякова О.І.

курсант,

*Інститут підготовки юридичних кадрів для СБ України,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого*

НЕПОРУШНІСТЬ ПРАВА ПРИВАТНОЇ ВЛАСНОСТІ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО

В наші дні є актуальним питання щодо розробки обґрунтованих засад непорушності права приватної власності на нерухоме майно та системи соціально справедливих обмежень. Слід звернути увагу, що певні засади цього питання були розглянуті ще в позаминулому столітті [1].

Для правової держави та громадянського суспільства є дуже важливим встановлення збалансованих правоохоронних механізмів. Непорушність права приватної власності, закріплена в Конституції України (ст. 41) та Цивільному кодексі України (ст. 321), не може бути абсолютною. Непорушність такого права обумовлюється сукупністю різних чинників. Варто зазначити, що обмеження серед них посідають домінуюче місце. Саме вони закладені в природі суспільства, де свобода здійснення прав однією особою досягається через обмеження прав інших суб'єктів правовідносин. Чим вищий рівень економічного та соціального розвитку держави, тим більшої актуальності набуває проблема збалансованості та правомірності здійснення суб'єктами права приватної власності на нерухоме майно. Законодавчо закріплені та охоронювані державою права та свободи людини є передумовою виникнення таких обмежень [2].

Природно, що непорушність права приватної власності та встановлення обмежень на нерухоме майно має обумовлюватися принципом справедливості, що полягає не тільки в обґрунтованості обмежень, а й збалансованості їх застосування, бо кожна з осіб, якщо її майнові права обмежені має цілковите право вимагати правомірності такого утискання своїх прав та свобод. Варто зазначити, що специфіка майнових правовідносин є визначальним критерієм задля охорони суспільних інтересів при здійсненні права власності на нерухоме майно. Ч. 2 ст. 321 ЦК України містить норму, що розповсюджується також на право власності щодо нерухомого майна, згідно з цією нормою особа може бути позбавлена права власності або обмежена у його здійсненні лише у випадках і в порядку встановлених законом. Тому такі обмеження можуть бути встановленими лише з додержанням принципу законності. Основною метою такого обмеження, як